

Ettől komolyan megijedek, látom, Pista is, és nem alaptalanul. Levisszük Szentendrére, de csak pár napig tudjuk ott tartani, be kell vinnünk kórházba. Nagyon jó volna a Kút völgyi, de ez persze lehetetlen, pedig Pista még arra is képes, hogy az Írószövetség nagy hatalmú titkárától kérje, aki diadalittasan utasítja el: te aztán nem kérhetsz ilyesmit.

Gyorsan hal meg, elegánsan, nem kell végigszenvednie a bélrákkal járó szörnyűségekkel, s furcsa módon a kórházzal is nagyon meg van elégedve:

– Jól gyógyítanak itt – mondja –, és éjjel egész kitűnően alszom. – Ránézek a fiatal, bájos orvosnőre, aki lassan bólint Vas néni háta mögött.

Mikor hazavittem a holmiját, csak letettem Pista íróasztalára Anyu szemüvegét, ő meg lassan forgatni kezdte tokostul, és füstölt, füstölt a hamutartójában a szivar. És akkor üvöltöni kezdett a csengő, „titi-tátá”, újra meg újra a „titi-tátá”, *ionicus a minore* – barátot jelzett. Micsoda titkos, földalatti vagy milyen úton tudta meg Ottlik Cipi, hogy éppen most kell átjönnie? Én csak azt láttam, hogy ott, az előszobában a két ember egymást átölelve zokog. Soha egyiküket sem láttam még sírni.

Panni intézte a temetést, ahogy mindig is mindent ő intézett. Panni méltóságán – és Vas néni méltóságán – alulinak tartott volna minden hazugságot vagy giccses búcsúszót. Egyikünkkel sem beszélt meg; a csodaszép koszorú fehér szalagján csak ennyi áll: „Sohasem fogunk elfelejteni.”

Nem szép ez a temető, barátságatlanok a fák, sárgára pörkölt a gyeper. Ég a vastag nyári napban a fekete-fehér-szürke kőszivatok. Villamosra szállunk, ott áll meg a temető kapuja előtt, Pista előremegy, Panni megbok, és hátranéz a kapura.

– Most már pestiek lettünk.

– Pestiek?

– Persze. Ezt használjuk.

NOVELLAPÁLYÁZAT

Podmaniczky Szilárd

PÁLYÁZAT

Öreg író lettem. Nagyon öreg. Olyan öreg, hogy dobolni lehetne a fejemen. Hozna valaki két dobverőt, és rakendrolt játszana a fejemen. Lehet, hogy később, évek múlva sikere lenne ezzel a számmal. De most, amíg ilyen öreg vagyok, biztosan nem fog befutni. Hagyjuk a csudába, az egész nem ér semmit a cintányér nélkül.

Emlékszem, mikor még fiatal író voltam, gyertyát gyújtottam, és órákig körmöltem a fehér papírra.

Hogy minek? Ma sem értem.

Ma, amikor reggel nem nézhettem volna értetlenebbül a tükörbe, azt kérdeztem:

– Nekem pályáznom kell?

Egy kis idő múlva válaszoltam.

– Igen, kell. Hogy valamivel kitöltsem ezt a szomorúan hosszúnak tűnő életet. Nem kunszt pesszimiztának lenni, Julika. Nem akarok olyannak látni, mintha már régóta ismernélek. Tűnj el a szemem elől. Ígérem, elfelejtelek, eltűnsz a pályázó lázámaiban. Kinyitom a szemem, és kitorlóm ezt a bekezdést, veled együtt. Hogy szó se essen rólad. Többé. Homlokodon csókollak, mint egy múzsát.

Igazából nem csábít semmi. Vagy nem vonz. Nincs tétje a vonzásnak. A tisztástól leesik a vérnyomásom. Nyomás! De menekülni se akarok, mint egy csirkefogó, aki éjjel bemászott a tyúkólba, és most csupa szar. És ha valaki le is mosná róla, soha nem tagadhatja, hogy ő az, ő, a fejlődésben nem indult pályázó.

Először élvezetből mutogatja magát az ember, azt hiszi, hogy képes valamire. Azután, mikor egy kis bizonyosságot nyer, már főleg pénzért csinálja. És mire megöregszik, se pénze, se mutogatnivalója. Mutatni éppen tudna valamit: elővinné a szekrényből a klottgatyáit, kivinné mind a kertbe, leterítené a fűre, vagy a fű terítené le őt egy jól irányzott zöldüléssel. A gatyák mind a visszájukra fordulnának. Öregem – magad vagy. Öregem vagyok. Magammal hoztam egy-két kifejezést a zöldbe – Atyám, ott vagy?, gatyáim, hozzátok dűnnyogók két rothadó tenyerem egymásba bomlasztva –, hogy aprítsak nekik valamit, egy utóképes mondatot, én a vén majom, még hogy utóképes, örülhetek egyáltalán, ha majd a kedvemért végre szakadni kezd az első tavasi eső. Akkor aztán addig fekudnék ott mozdulatlanul, mígnem a csontjaim is nedvesek lesznek. Olyan nedvesek, mintha ez már a talajvíz lenne.

Most megint úgy ábrándozok, mint régen a padlásszobámban, ahol a gyertyafény mellett kacsaszírba mártott lúdtollal azt írtam: HOVÁ KOMPOK NEM VISZNEK IÁGY HALÁLT FEHÉREN SÉTÁL A KÍVÁNCSI MARABU; vagy azt: HA ÖREG I.E.SZEK CSAK A MELLÚSZÁST FOGOM GYAKOROLNI. Ez teljesen kiment a fejből, kigyalogolt, mint egy turista, akin remek esőkabát van, és csupán gyávaságból fél az egészszől. Büntetése lesz: egyetlen igaz mondat soha el nem hagyhatja a száját. Hogy miért? Mert ő mindig az évszaknak megfelelő öltözetet visel. A sok álruha alatt nem tudni, hogy melyik az ő valódi színe. A sárga? A vörös? Vagy a kék? Nem hiszem, hogy ennyi hazugság láttán neki fájdalmat okozna a színlátás.

Fáradtnak és gondterheltnak látszom. Nem is csoda, hiszen pályázni akarok. Amikor egy ötletet elvetek, kirázok a fejből, egy-egy hajszál hullik az üres papírra. Kis ötletnél valóban egy, de ha nagy ötletről van szó, lehet, hogy három-négy hajszál is kipotyog. Mi lesz a megoldás? Talán a mennyországban visszakapom az összes hajszálamat egy simildába belegöngyölve. Az angyalokat és az ördögöt egyetlen hajszál választja el, s ez pont az én hajszálam. Azon fognak tépelődni. De miért kell nekem még a földön megtudnom mindent? Sokkal jobb lenne, ha hülyén kerülnék át. Biztosan foglalkoznának velem. Rendbe hoznák a karosszériámat, s azt mondanák, nem vagy te még olyan öreg író. Hoznának egy asztalt, egy széket, egy írógépet meg húsz kiló papírt.

– Indigó nincs? – kérdezném, csak hogy raboljam valamivel a drága idejüket.

– Itt minden egypéldányos – válaszolná az egyik, mintha valami magától értetődő titokba avatna be.

– Akkor nem írok – válaszolom, és öreg, kerges talpammal eltolom magam az asztaltól.

– De hiszen neked ez a szakmád! – csodálkozna egy féllábú.

– Szakma?! – kérdezném sikoltva, mintha a túlvilágon tízszer akkora gravitációs erő hatna az arcomra. – Hát már itt se hagyják békén az embert? Azt hittem, itt legalább befejezhetem. Mert úgyis az lesz a vége, hogy befejezem. Hagyom a képzelgést.

Miért teszek úgy, mintha bármit megtörténtté tehetnék. Hiába fanyalgok. De még mindig jobb és olcsóbb így, mintha bármire számítanék. Nincsen nekem helyem a túlvilágon kívül. Műfaji kérdések csak az irodalomban vannak. Faji kérdésekkel pedig egyszerűen nem vagyok hajlandó foglalkozni. Még akkor sem, ha odajon hozzám egy tökfekete kisgyerek, és azt mondja, hogy a szeplős skandináv fiú elvette a fagyaltját. Mert, ugye, hogy tehetnék igazságot abban a helyzetben, amikor a nyelvész is elnyalja a fagyaltot. Féltre ne értsék, ebből én egy sort nem írok le. Vagy mi a manó?

Azt, hogy kifekszem az első tavaszi esőre, komolyan gondoltam. Aztán már kívántam is. Azt kívántam, hogy ahogy ott fekszem teljesen szomjasan, előtte két napig nem iszom vizet, egyszer csak minden sejtem megteljen vízzel. Vagy ha túl sokáig fekszem, az eső belemos a talajba. Belemos. Mint egy fess, de Bo Dereknél laposabb macskát. Ottan egyenként összefutok talajbéli vendéglátóimmal; férgek, nyűvek, bacilusok, agyafűrt giliszták, hogy a gyomrom fordítsák ki, recept szerint, mikor tapsolva körtáncot lejtenek eléem. Aztán kiáll a vezérféreg, és úgy üvölt a kohézióban még bizalmat sejtő, de vonatfütykét távolodó molekuláimra, hogy azoknak mindentől elmegy a kedvük:

– Mi van, pasikám, megbomlott az agyad?

– Legalább az ősz fűtjeimre lennél tekintettel – mondanám, de a nyelvem részecskéi akkor már egy cukorrépába épülnek be. Megérdemlem. Nem kellett volna odafele annyi édességet zabálnom. Ezzel az ügy lezárva, földalati munkát nem vállalok.

És a fű egyre csak növekszik, növekszik, végigsuhint rajta a fűnyíró gép. A fűkasza. Hogy a halál is csak egy brutális ember, szokatlan eleganciával. Valami gyógyszer mellékhatása, utóélet egy ilyen lilium, dísznövény vagy nyugdíjas mellett. Vagy olyan randa fallikus már, a nő is torkig van vele. A nő pardon, hogy itt hagyom őt a pamlagra firkálva. (Indulat nélkül, szabadon), ahogyan áldunk és magasztalunk, ahogyan a szemünk áll per pillanat, a fejünkre esett szívünk a nyújtózás szürke és barna határán. Itt fekszem. Itt ülök. Itt állok. Itt hagylak. A ház véd a tengeri széltől. Építői rég halottak. Amikor meghallom a „motorja” dübörgését, kiszaladok a föbe, szelíden egy ajtón át, és tovább hallgatom ezt. „Néha felsír.” Útódott, barom, szedd ki a lövedéket, a lovaknak semmi baja.

– Hogy jön ide egy ló?

– Gyalog.

Megpróbálok kegyetlennek látszani. Utolsó erőim egyike ez. Vén és alattomos vagyok, akár örülni is lehetne nekem. Isten melegséggel tölt el. Az Északi-sarkra pedig bizonyítékaim vannak. Büszkeségem hamis, benne utóéletet élek, féregmód kérésre kibúvok. Porhintés. Közöttünk nincs helye párbeszédnek. Könnyű helyzetben vagy, te mindig is szükséavú voltál. Az öregség nem tántorít meg. A halál majd bekopog, vidám beszélgetés következik:

– Ugye, te vagy az, te mocsok?

– Igen, én.

– Szóval nem tagadod?

– Mutassam a zsebkendőmet?

– Azt ne!

– Vizszontlátásra.

- Hohó! Korod ellenére robbanékonynak látszol.
- Fogd be a pofád!
- Előnyt is adhatok.
- Legyen meg a te akaratod.
- Gyere ide, itt az előny.
- Teljesen perverz a te ridegséged. Érezed a témát egyáltalán?
- Miért gondolsz a földöntúli hatalmakra?
- Nyasgem.
- Isten fekete hajú, nézd, én szőke vagyok.
- Mit akarsz? A napfény csatornát vág a piszokba.
- Na, jó. Gyere, te leszel a helyettesem.
- Nem. Nem aggódom.
- Felállítsam a folyosó végén a létrát, és kimászunk?
- Ó, halál! Maradj itt, idővel mindenről beszámolok.

Sikítok. Először, másodszer, senki többet... és aztán megunom, előjövök a földből, és bemegyek a szobába. Leülök az asztalhoz, megnézem a naptárt, hogy időben vagyok-e még. Szomorúan venném tudomásul, ha netán túllépnék az öregségen. Mert be kell vallanom, világéletemben öreg akartam lenni. Hogy majd akkor eljön az a pillanat, amikor elhiszik, amit mondok. Vagy hogy pontosabb legyek, elhiszik, hogy van okom hallgatni. Úgy befogni a pofámat, hogy legfeljebb valami egészen sötét indulat tántorítson meg a némaságban. Mert nincs szörnyűbb annál az öreg írónál, aki bölcsességgel próbálja leplezni szomorúságát. Ezt a leplet előbb-utóbb megcsizkítja a molylapok. Tudod, azok a kis fehér vadállatok; hiába szedem az irhám, elkapnak. Vagy a fejem fölött elzúg az idő vasfoga. Ebben a korban a változás már szégyen. Régen meg azért gyötört szégyenérzet, mert láttam, bármit teszek is, nem változik semmi.

A hallgatás az igazi fegyver. A múltkor is lelőttem vele egy verebet. Végre nem bánkódtam, őt is a mondat kergette pusztulásba. Elgondoltam két egymásra merőleges mondatot. Pont. És lezúgott. Most meg abban bízek, hogy új ösvényt vág magának az állatok evolúciója, hogy leveszik a vállunkról a gondolkodás meg az utódnemzés terheit. Ez utóbbi nyilván hajlott koromnak és hátamnak köszönhető. Nem fog már a ceruza – száll fel a sóhaj két tépőfogam közül. Ez maradt. Csak a két tépőfogam maradt a számban. Mikor nevetek, olyan vagyok, mint egy élvező vámpír. Nos, a vámpírok szexuális élete még nincs feltérképezve. Legalább nem szaporodnak. Nekem meg nem kell azzal foglalkoznom, hogy a kényesebb szalonokban megajándékozzam a pincérnőt egy báli mosollyal. Enni úgy szoktam, hogy amikor reggel felkelek, és félkábultan nekimegyek a könyvespolcnak, hogy kihulljon az ifjonti HEV szentimentális lázadása: leverem a Platón kettést meg valami fiatal amerikaiat, beletaposok az írógéphez, kimegyek hányni, hogy biztosan üres legyen a gyomrom, mert csak akkor tudom magam rávenni az evésre, ha evakuáltam magam, akkor előveszem a fagyasztott szalonnát, egyik kezemmel megkapaszkodom a csillárban, a másikkal pedig megpróbálom kitépni a számból a szalonnát. Így megy ez délig, amikor a fáradtságtól ájultan zuhanok a konyhai linóleumra. Innen is látszik, velem csak nyer az emberiség. De ha mégis veszítene, a csontjaimmal akkor is nyer. Ám előbb még jól be kéne rúgni.

Majd ha már minden hajszálam meggörbült, és a csempén látszik a leheletem, bejövök a konyhából, lemondok a kedvemért a szalonnáról, elragadom a tollat, és isten veled, halhatatlanság, pályázok, kezdem, mint egy igazi öreg író.

Senki se vette észre, hogy eltűnt, mint azt sem, hogy ott volt, vagy azt, hogy élt.